

๓๐ พระสงฆ์
นักพัฒนาเด่นในภาคอีสาน
พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗:
ชีวิตและการทำงาน

ดร.พินิจ ลากรนานนท์

คำนำ

หนังสือ “๓๐ พระสงฆ์นักพัฒนาเด่นในภาคอีสาน พ.ศ.๒๕๔๖-๒๕๔๗: ชีวิตและการทำงาน” นี้ เป็นผลการศึกษาส่วนหนึ่งจากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการปรับเปลี่ยนบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน” ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ข้อมูลที่น่าเสนอเป็นข้อมูลเบื้องต้นของการวิจัยที่เก็บรวบรวมจากพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานที่ยังคงดำเนินกิจกรรมสังฆพัฒนาในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๔๗ โดยเป็นการนำเสนอรายละเอียดประวัติส่วนบุคคล การศึกษาและประสบการณ์การทำงาน เหตุปัจจัยในการทำงานสังฆพัฒนา แนวคิดและวิธีการทำงาน หลักธรรมและพิธีกรรมที่ใช้เป็นแนวทางการพัฒนา ความถนัดในงานพัฒนา กิจกรรมสังฆพัฒนาที่ดำเนินงานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ผลกระทบและความสำเร็จในการทำงาน แผนงานในอนาคต และความคิดเห็นต่องานสังฆพัฒนาในภาพรวมของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ที่มีกิจกรรมสังฆพัฒนาโดดเด่นสมควรที่จะเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจศึกษา

หนังสือนี้เป็นข้อมูลที่ปรับปรุงจากข้อมูลที่ใช้ประกอบการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “การปรับเปลี่ยนบทบาทพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน” เมื่อวันที่ ๒-๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๘ ณ วัดป่าธรรมดา อำเภอบัวลาย จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้วิจัยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้ร่วมกันจัดกับเครือข่ายพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ๒ สถาบัน คือ สถาบันสังฆพัฒนาโคราช จังหวัดนครราชสีมา และองค์กรพระผู้นำพัฒนาแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง จังหวัดอุบลราชธานีและอำนาจเจริญ หลังจากนั้นผู้เขียนได้นำเอาข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ มาปรับปรุงข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและการทำงานของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสานให้มีความ

สมบูรณ์มากขึ้น ข้อมูลทั้งหมดที่นำเสนอในหนังสือนี้มีความมุ่งหมายให้เป็นข้อมูลพื้นฐานการทำงาน และการแสดงบทบาทการพัฒนาของพระสงฆ์นักพัฒนาในภาคอีสาน ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อมูลโดยไม่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำข้อมูลพื้นฐานนี้ไปศึกษาเพื่อขยายผลต่อไปได้ อย่างไรก็ตามผู้เขียนตระหนักถึงข้อจำกัดประการหนึ่งของข้อมูลในหนังสือเล่มนี้ กล่าวคือ การที่ผู้วิจัยไม่สามารถสัมภาษณ์พระสงฆ์นักพัฒนาที่ทำงานอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วภาคอีสานได้อย่างครบถ้วน รายละเอียดข้อมูลที่นำเสนอในหนังสือจึงเป็นเพียงข้อมูลของพระสงฆ์นักพัฒนาบางส่วนที่มีรูปแบบและแนวทางการทำงาน สังคมพัฒนาร่วมกับชาวบ้านและผู้นำในชุมชนที่เด่นชัด ซึ่งโดยความจริงยังคงมีพระสงฆ์นักพัฒนาอีกจำนวนมากที่กำลังทำงานพัฒนาอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ของภาคอีสาน อุปสรรคสำคัญของการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ พระสงฆ์นักพัฒนาส่วนมากมีการปรับเปลี่ยนบทบาทและการทำงานพัฒนาอยู่ตลอดเวลา พระสงฆ์ที่เคยทำงาน สังคมพัฒนาในอดีต ปัจจุบันอาจจะหยุดกิจกรรมสังคมพัฒนาไปด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา ดังนั้น "พระสงฆ์นักพัฒนา" จึงไม่ใช่สถานภาพที่ติดตัวพระสงฆ์ไปโดยตลอด แต่เป็นเพียงบทบาทที่พระสงฆ์นักพัฒนาแต่ละรูปแสดงในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะสั้นหรือยาว และอาจจะต่อเนื่องหรือไม่ต่อเนื่อง การเก็บรวบรวมข้อมูล พระสงฆ์นักพัฒนาจึงต้องมีความระมัดระวังและรอบคอบ เพื่อที่จะสามารถจำแนกคุณลักษณะและบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาได้อย่างชัดเจน และถูกต้องตามบทบาทที่แท้จริงที่ท่านแสดงและดำเนินกิจกรรมในชุมชน

อย่างไรก็ตามการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถดำเนินการเสร็จสิ้นได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง ก็เพราะได้รับความอนุเคราะห์จากพระสงฆ์นักพัฒนาทุกรูปที่ยินดีสนับสนุนข้อมูล และให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับงานวิจัยนี้ ผู้เขียนจึงใคร่ขอขอบคุณพระสงฆ์นักพัฒนาและทุกองค์กรทางศาสนาและการพัฒนาที่ได้มีส่วนช่วยเหลือการดำเนินโครงการวิจัยนี้มาโดยตลอดเวลา ๒ ปี นอกจากนี้ต้องขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัยทั้ง ๒ ท่าน คือ นางสาวกิงกาญจน์ จงสุขไกล และนางสาวกันต์ชนิต แก้วบุญส่ง ที่มีความมุ่งมั่นและตั้งใจทำงานช่วยเหลือการเก็บรวบรวมข้อมูล การพิมพ์ และตรวจสอบข้อมูล จนกระทั่งงานวิจัย

นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี แม้ว่าจะต้องพบอุปสรรคในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในหลาย ๆ ด้าน แต่ก็อดทนและพยายามทำงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จสิ้นทุกประการและที่สำคัญที่สุดผู้เขียนขอขอบคุณอย่างสูงต่อกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้ช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมการวิจัยและการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ จนกระทั่งได้รับข้อมูลและสามารถตรวจสอบข้อมูลได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ ภายใต้เงื่อนไขข้อจำกัดที่มีอยู่ดังกล่าวแล้ว

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือนี้จะก่อความบันเทิงใจให้มีผู้สนใจศึกษาค้นคว้าบทบาทและกิจกรรมของพระสงฆ์นักพัฒนาให้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของพระสงฆ์นักพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และให้ก้าวหน้าสืบไปในสังคมไทย

ดร.พินิจ ลาภชนานนท์

กันยายน ๒๕๔๙